

Capítol 1 - 1970 - Sant Pau

[...] Quan érem petits, travessàvem quatre vegades cada dia el pati de l'hospital de la Santa Creu per anar i tornar del nostre carrer al del Carme, on hi havia l'escola laica d'on els papàs eren mestres. Ell es deturava de vegades davant del "corralet", que així anomenàvem el dipòsit de cadàvers; donava a un carreró transversal i només una reixa el separa dels transeïants. Jo m'havia d'arrapar a la reixa i posar-me de puntetes per veure els morts; n'hi solia haver tres o quatre cada dia, de vegades més. Com que estaven dipositats de cara a la reixa, el que se'n veia millor eren els peus descalços: uns peus grocs... i bruts. Quina tristesa, la d'aquells peus! 'Vet aquí la fi que ens espera', deia invariablement en Llibert, 'si no ens espavilem'.

"La Trini", a Incerta Glòria, de Joan Sales

Arribant a Barcelona

Quan l'Alfred, amb el front recolzat contra la finestra del tren, resseguia els paratges que l'acostaven a la gran urbs, s'estremia d'emoció malgrat que encara no havia vist el mar ni la ciutat. Recorria amb els ulls, fotograma a fotograma, cada imatge que hi desfilava i repassava mentalment les passes que li havien permès arribar fins allà.

Recordava quan, dos mesos enrere, a la modesta taula del menjador de casa, al seu poble, havia desplegat el plànol de la ciutat a la qual es

traslladaria i no sabia encara, en realitat, com era de gran Barcelona, com d'extensa la plaça Catalunya, com de llarga la Diagonal i com d'interminable la quadrícula de l'Eixample. Com tampoc que a Barcelona trobaria tants monuments modernistes ni tanta història als seus carrers. Ni que trobaria tantes persones que deixarien empremta a la seva vida. Però sabia que volia ser metge i estava determinat a ser-ho.

Recordava també que, un mes més tard i abans d'arribar-hi, ja havia repassat no només el traçat concret dels carrers sinó també molts detalls de la fesomia i de la història d'aquella ciutat que semblava abduir-lo i que, segurament, ja dominava millor que la mitjana dels barcelonins. Coneixia també l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, on tenia possibilitats i intenció d'iniciar estudis de Medicina. Sabia, si més no, que estava situat a l'avinguda Sant Antoni Maria Claret, número 167.

L'Alfred tenia present el que el seu amic, en Ferrero, sempre li deia que era tossut. Serè i assenyat, però tossut, li remarcava, ja que quan es proposava una cosa, pretenia aconseguir-la malgrat que li costés temps i esforços. Així li havia transmès la seva família l'amor per la feina i les coses ben fetes. A escola, ja de petit, els mestres el col·locaven entre els intel·ligents i això era admirat per alguns, però no gaire ben vist per d'altres. Per això, ell intentava passar desapercebut i minimitzava els teòrics èxits, per tal de no destacar. Preferia compartir més amistats que excel·lir en els coneixements. Després, el Batxillerat el va fer ser més competitiu i tractava de compensar la timidesa i altres possibles defectes amb bons resultats acadèmics i amb el gust per la cultura, a la qual havia descobert que podia accedir. Ho considerava un privilegi i se sentia responsable de treure'n un bon profit. Recordava quan, de petit, pel pati i les dependències dels seus avis, es passava hores llegint algun llibre que trobava, malgrat que no n'hi havia gaires. En aquells llibres entreveia un nou món de sorpreses i possibilitats i s'adonava que arribaria a descobrir-ne moltes més.

El seu posat era tranquil i la seva constitució, de no gaire alçada. No era escanyolit, sinó més aviat musculós, però no gaire cepat. Tenia

un aspecte cuidat, tot i la senzillesa en el vestir. Duia, d'altra banda, el mateix que la majoria dels joves de la seva edat a l'època: una rebeca, pantalons ajustats o acampanats, una caçadora o potser un *tres quarts* o una *trenca*, aquella espècie d'uniforme dels *progres* de l'època, en forma d'abric curt amb caputxa i que en comptes de botons tenia unes banyes curtes que se subjectaven a uns cordons amb un llaç. Amb tot, venia d'un col·legi de frares, i la seva mare sempre havia procurat que el seu fill anés vestit molt dignament. A casa no hi abundaven els diners, i el costum de passar només amb el més just ja era assumit d'ençà que era ben petit, així que no es plantejava disposar de més roba, però sí d'allò que li seria essencial, és a dir, els llibres i els estris per a l'estudi i les pràctiques. Havia de comprar, en concret, una bata i un mínim de material quirúrgic, com ara pinces i bisturí. Li agradava i l'enorgullia això de comptar ja amb un bisturí, com si es tractés d'un cirurgia.

Pel que fa a les relacions, no tenia cap prejudici ni intenció concreta, però esperava, si més no, fer alguns amics d'entre els companys que hi trobaria, a qui delejava conèixer, cosa que era una altra de les novetats que la nova situació li proporcionaria. Venia d'un entorn singular, com a fill d'una família modesta, amb el reduït grup d'amics de la colla de la seva infància i els nous que va afegir en els seus estudis a ciutat i amb qui, en algun cas, podia continuar mantenint contacte. Recordava en Chema, en Felipe, el Luis Pedro i, sobretot, en Ferrero... I potser, per això, qualsevol situació nova, amb les quals fins ara havia tingut el talent i la virtut de sortir-se'n prou bé, li proporcionaven un plaer infinit per l'expectativa de millorar i potser acabar coneixent i gaudint de moltes més coses i amb més persones. És el que tenia ser de poble, de poble petit i pobre, d'on només aspires a allunyar-te per poder progressar. Plebeu com era, aliè a tota classe d'elit, es plantejava sovint la dificultat d'accedir a determinats nivells socials, però el seu caràcter noble i orgullós li atorgava un posat seriós i les forces necessàries per fer front al que pensava que seria un desafiament personal que li venia de gust superar.

Amb unes ganes enormes d'aprendre i menjar-se el món, s'havia proposat de ser metge a Barcelona, i considerava l'hospital de Sant Pau un bon lloc, ben especial. No entenia com hi havia tan pocs llibres que n'expliquessin la història, però estava decidit a descobrir el que pogués sobre aquell indret màgic. Li semblava extraordinari que un hospital originari del segle XIV encara estigués en actiu i es presentés com un gran hospital de Barcelona, el contrapunt de l'Hospital Clínic, on residia la tradicional Facultat de Medicina.

Mentre recorria imaginàriament aquells carrers, pensava en els seus avis, que havien viscut experiències molt més estranyes tot viatjant a Cuba o muntant negocis. I ell s'adonà que, fins i tot després d'una guerra, en aquest país pobre i analfabet la gent havia fet esforços per tirar endavant. Així doncs, per què no podria fer-los ell també, aquests esforços, quan ho tenia més fàcil?

Acabat d'arribar de la seva terra, se li acumulaven la timidesa i la prudència del nouvingut, així com la il·lusió de qui ha aconseguit guanyar-ho tot, la curiositat de qui tot ho vol saber i l'orgull de ser ja, pels seus éssers estimats, el català.

Tan bon punt va arribar a la ciutat, ja estava ben situat, gràcies a la ullada detinguda que havia fet al plànol sobre el qual va aprendre de seguida la relació dels carrers paral·lels i perpendiculars de l'Eixample més cèntrics i importants. Amb això, ja tenia mitja ciutat als seus peus, i sabia en cada moment si anava en direcció al mar o a la muntanya, al Besòs o al Llobregat, segons el que havia vist descrit en algun llibre sobre Barcelona, una ciutat encaixada amb la seva quadrícula entre mar i muntanya i aquests dos rius. També recordava que un oncle seu català retornat al poble li havia explicat aquests detalls. Així que ho va tenir fàcil per recórrer els primers llocs que li calia visitar per aconseguir els seus requeriments: metro per aquí, autobús per allà.

L'avinguda Sant Antoni Maria Claret se li va fer llarga, el número 167 no apareixia, però, és clar, a l'encreuament amb l'avinguda Gaudí, on el darrer número era 165, i només calia contemplar el gran edifici de l'Administració de Sant Pau per adonar-se que aquell era el

lloc. A partir d'allà, Sant Pau ocupava, a cada direcció, tres illes de cases de l'Eixample!

Amb aquest tarannà, sense problemes especials per a resoldre i amb un món nou que li somreia, va entrar en aquell recinte màgic, compost d'edificis diversos dels quals s'endevinava un passat artístic, tot i restar ben enfosquits.

El recorregut pels camins entre els pavellons, solitari, el va anar envolupant, mentre la seva mirada es perdia d'estàtua en estàtua, de taulat en taulat, saltant dels reflexos del sol als mosaics fins als que es filtraven entre els arbres que s'arregleraven en els camins. Un bon guirigall de joves de la seva edat va ser el primer que va captar en traspassar el llindar de l'edifici de la Unitat Docent on esperava progressar i esdevenir algú amb el temps. Ara ja sabia on havia d'anar per matricular-se.

Hospital de Sant Pau

Arribat el dia, l'Alfred va anar-hi en metro. Tot pujant el carrer Cartagena, va veure de nou l'impressionant hospital de Sant Pau que s'aixecava al seu davant. El va atreure, en primer terme, l'ample edifici a l'entrada, majestuós i acollidor, amb els seus dos braços laterals en angle i l'agulla de la torre tan vertical. Esperava estudiar-hi els pròxims anys i, en veure la seu grandiosa i bella, es preguntava quines vicissituds havien viscut aquells murs. Se sentia ple d'energia i vitalitat, amb unes ganes intenses d'afrontar la nova etapa.

S'havia fixat en les figures que ornamentaven les parets laterals i posteriors de l'edifici principal, el de l'administració. Tot i mostrar l'enfosquiment pel pas del temps, va pensar que feien referència a la història de l'antic hospital. En pujar l'escala, va veure també l'escultura que hi havia al bell mig, amb un petit estany. Semblava un pròcer amb mostatxo. «Pau Gil», hi assenyalava el nom. Al vestíbul de l'entrada, on hi havia unes columnes grosses, hi va poder llegir, entre

escuts i dates de 1900, un lema: «*La dicha en la honradez*». Aquesta frase li va resultar enigmàtica. Encara no sabia que era el lema del banquer gràcies al qual s'havia construït tot allò. Parlava d'honradesa i això li va cridar l'atenció. La façana principal, plena d'escuts, relleus, estàtues i vidrieres, era sorprenent. També ho era la façana posterior, que es veia des de dins, al pati obert de l'hospital. La conformaven grans vitralls, que donaven a la pedra el to alegre que li mancava.

Un cop a l'interior, es trobava en un gran espai obert vorejat de pavellons i d'un camí serpentejant pel qual es va creuar amb grups de joves que es dirigien cap amunt, potser com ell, a la facultat. Allò semblava un poble. Tot pujant, ja es feia a la idea que, per fi, estudiaria medicina en aquell recinte, amb el seu encant especial. Un lloc que va percebre com a emblemàtic i arquitectònicament singular i que el va impactar.

L'emoció del moment l'ajudà a superar la seva timidesa natural i va saludar alguns dels que pujaven, que ja coneixien el lloc de l'any anterior, però s'incorporaven amb tanta il·lusió com ell al primer curs clínic, durant el qual tocarien cadàvers i malalts. Per fi. Després d'un any estudiant biologia i fonaments teòrics, arribaven al que per a ells era l'objecte de la seva elecció: estudiar el cos humà, conèixer els problemes corporals que aspiraven trobar i posar-hi remei. No eren encara ben conscients que el cos inclou la ment, els problemes de la qual poden ser complexos i tan poc entesos.

Al seu costat, mentre caminaven amunt per la senda vers la facultat, una noia que es deia Maria li va explicar que ella tampoc havia estudiat allí el primer curs l'any anterior, sinó a Ciències, a l'edifici de Convalescència. La de Ciències era també una Facultat dins de la nova Autònoma, creada feia poc. Això el va tranquil·litzar una mica i es va sentir més acompanyat, després de trobar-se en inferioritat de condicions per incorporar-se a un curs l'antecedent del qual la majoria ja coneixien. L'Oriol, en Serafi i la Núria sí que hi havien estat i recordaven tot el curs com molt avorrit, amb la física i les matemàtiques i que només l'anatomia bàsica permetia entreveure algun tema mèdic.